

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/80/2021
Identifikačné číslo spisu: 4218205298
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4218205298.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prima banky Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, proti žalovanému K. V., bytom M., o zaplatenie 6 373,57 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 8Csp/233/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 29. apríla 2020 sp. zn. 5Co/148/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 29. apríla 2020 sp. zn. 5Co/148/2019 a rozsudok Okresného súdu Komárno z 8. apríla 2019 č. k. 8Csp/233/2018-70 v zamietajúcej časti vo veci samej a v časti trov konania zrušuje a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Komárno na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Komárno (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 8. apríla 2019 č. k. 8Csp/233/2018-70 uložil žalovanému zaplatiť žalobkyni istinu vo výške 6 373,57 € s úrokom z omeškania 5,05 % ročne z tejto sumy istiny od 14. februára 2018 do zaplatenia, úrok z úveru 592,66 € s úrokom z omeškania 5,05 % ročne z tejto sumy úroku od 14. februára 2018 do zaplatenia, všetko do troch dní od jeho právoplatnosti. Vo zvyšnej časti o zaplatenie úroku 8,29 % ročne zo sumy 6 373,57 € od 14. februára 2018 do zaplatenia žalobu zamietol. Žalobkyni priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %.

1.1. Z výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žaloba žalobkyne je prevažne dôvodná. Žalobe nevyhovel iba v časti požadovaného zmluvného úroku, ktorý si žalobkyňa uplatnila vo výške 8,29 % ročne z nezaplatennej istiny 6 373,57 € po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru od 14. februára 2018 do zaplatenia. Vychádzal pritom z názoru, že veriteľovi patria úroky len do splatnosti dlhu, následne sa dlžník dostáva do omeškania a je povinný platiť iba úroky z omeškania. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 29. apríla 2020 sp. zn. 5Co/148/2019 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej zamietajúcej časti a v závislom výroku o náhrade trov prvoinštančného konania. Žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

2.1. Odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré dáva odpoveď na argumenty uvádzané žalobcom v odvolaní, preto odvolacie námietky žalobcu nie sú spôsobilé spochybníť vecnú správnosť rozsudku v napadnutej časti. Vo svojom odôvodnení v podstatnom uviedol, že „[s]platením úveru sa rozumie vrátenie úveru veriteľovi aj s úrokmi z úveru, ak boli dohodnuté medzi veriteľom a dlžníkom, pričom úroky z úveru treba chápať ako odplatu za poskytnutý úver. Zosplatením úveru je však treba rozumieť určenie splatnosti celého dlhu, ktorého plnenie bolo dohodnuté v splátkach. Pri zosplatení úveru s dohodnutými úrokmi z úveru teda dochádza k zrušeniu povinnosti splácať dlh v splátkach, v ktorých boli zakomponované úroky z úveru a veriteľovi vzniká nárok na jednorazové vrátenie istiny úveru, vrátane úrokov z úveru, ktoré boli kapitalizované ku dňu zosplatenia úveru. Veriteľ má tak právo získať hneď späť požičanú peňažnú sumu a dlžník, v danom prípade spotrebiteľ, už nemá žiaden právny titul na to, aby mal naďalej veriteľom poskytnuté finančné prostriedky a veriteľ už nemá právo, aby si voči dlžníkovi uplatňoval nárok na úroky z úveru, ktoré by mu patrili, keby ich naďalej mal u seba dlžník, v danom prípade spotrebiteľ. Odvolací súd zastáva právny názor, že po zosplatení úveru už veriteľ nemá nárok na úroky zo splátok úveru po zosplatení, keďže od zosplatenia úveru nastupuje režim platenia úrokov z omeškania." Takýto záver je podľa názoru odvolacieho súdu logický, pretože v opačnom prípade by došlo ku kumulácii nepriaznivého postihu dlžníka ako spotrebiteľa, vo vzťahu ku ktorému by sa požadovalo zaplatenie úrokov z úveru a úrokov z omeškania súčasne. Takýto postup by predstavoval neúmernú a neprijateľnú záťaž pre dlžníka ako spotrebiteľa. V tej súvislosti poukázal odvolací súd na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 476/2012.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu výroku, ktorým potvrdil rozsudok v jeho napadnutej časti a v časti závislého výroku o trovách konania, podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dňa 24. júla 2020 dovolanie. Prípustnosť dovolania odôvodnila poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP argumentujúc tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolateľka mala za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa jej názoru v danom prípade síce súd aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval.

3.1. Dovolateľka v rozsiahlej právno-teoretickej a súdno-aplikačnej analýze a komparácii mala za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolateľka zastáva názor, že jej nárok na zaplatenie úrokov z úveru vyplýva priamo zo zákona (§ 502 a § 503 Obchodného zákonníka, ďalej len „ObZ“), pričom z uvedených ustanovení zákona nevyplýva, že povinnosť dlžníka platiť (zmluvné) úroky je limitovaná splatnosťou úveru. Naopak, nárok na zaplatenie úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatení. Zmluvne dojednaný úrok a zákonný úrok z omeškania sú dva odlišné právne inštitúty, plniace rozdielny účel. Dovolateľka navrhla rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie v zamietajúcej časti vo veci samej a v časti trov konania zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3.2. Z obsahu dovolania je teda zrejmé, že žalobkyňa za dosiaľ dovolacím súdom neriešenú považuje otázku existencie a výšky nároku na zaplatenie zmluvného úroku po predčasnom zosplatení úveru. Zastáva právny názor, že nárok na zaplatenie zmluvného úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatení.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné i dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, 2 a § 450 CSP).

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods.1 písm. b/ CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

8. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

9. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnou (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

10. Z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobkyňa považuje za nesprávne právne posúdenú otázku, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru.

11. Predmetnú právnú otázku (bod 10.) dovolací súd riešil rozhodnutím zo 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020, ktoré občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu na zasadnutí konanom 30. marca 2021 prijalo ako rozhodnutie zásadného významu zverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 5/2021. Jeho právna veta znie: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“ Na uvedené rozhodnutie nadviazali ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1Cdo/94/2019, 2Cdo/83/2020, 3Cdo/35/2020, 4Cdo/66/2020, 5Cdo/46/2020, 6Cdo/56/2020, 7Cdo/186/2020, 8Cdo/135/2020, 9Cdo/24/2020, v dôsledku čoho možno v ňom uvedený právny názor ohľadom predmetnej právnej otázky považovať za ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu.

12. Dovolací súd v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/42/2020 po poukaze na nesúlady v riešení otázky možného priznania zmluvných úrokov po predčasnom zosplatnení úveru v rozhodovacej praxi odvolacích súdov konštatoval, že za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za ne získanou, dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravdla vyššie ako úroky z omeškania. Tento záver je zároveň odrazom zásady *nemo turpitudinem suam allegare potest*, t. j. nikto nemôže mať prospech z vlastnej nepoctivosti (protiprávneho konania).

12.1. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa; podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná. Veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena. Záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškание k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané, dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

12.2. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platiť úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny, jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie, koľko bude

povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

12.3. Túto vedomosť však dlžník-spotrebiteľ nemá v prípade dojednaní, ktoré umožňujú navyšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navyšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník-spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru, spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

12.4. Na druhej strane postavenie veriteľa-dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednaní nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

12.5. Najvyšší súd vo veci sp. zn. 5Cdo/42/2020 na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že „v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí“.

13. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie v zamietajúcom výroku, ktorým rozhodol o zmluvnom úroku po zosplatnení a o trovách konania (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

14. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.